

BELEIDSPLAN 2006 – 2011

NEDERLANDSE BIJENHOUDERSVERENIGING

ALLEN BIJ-ÉÉN

**NBV
Grintweg 273
6704 AP Wageningen**

INHOUD

VOORWOORD	3
HOOFDSTUK 1 - Situatiebeschrijving en analyse	4
1.1 Vereniging	4
1.2 Afdeling Handel	5
1.3 Externe invloeden	5
1.4 Analyse	6
HOOFDSTUK 2 – Strategisch plan	7
2.1 Missie.....	7
2.2 Doelstellingen voor de beleidsperiode 2006 tot 2011.....	7
2.3 Doelgroepen	7
2.4 Strategie	7
HOOFDSTUK 3 - Specifieke onderwerpen	8
3.1 PR, ledenwerving en communicatie.....	8
3.2 Onderwijs	9
3.3 Koninginnenteelt.....	10
3.4 Drachtverbetering.....	11
3.5 Bijenproducten	12
3.6 Bijengezondheid	13
3.7 Onderzoek	14
3.8 Commerciële imkerij-activiteiten	15
SLOTWOORD	16

VOORWOORD

“ALLEN BIJ-ÉÉN” is de titel van het eerste meerjarenbeleidsplan van de Nederlandse Bijenhoudersvereniging. Het handelt over de periode 2006 tot 2011.

Op 1 april 2006 hebben drie bijenteeltorganisaties aan hun respectievelijke achterban instemming gevraagd en gekregen om tot een fusie te komen van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland, de Bond van Bijenhouders van de NCB en Bond van Imkers van de LLTB. Met deze fusie is met een ledenaantal van 6.600, de grootste bijenteeltorganisatie in Nederland ontstaan.

De nieuwe vereniging maakt haar doelstellingen voor de komende vijf jaar kenbaar. Daarom geeft het hoofdbestuur op hoofdlijnen aan waar zij over een aantal jaren wil zijn. Dit beleidsplan is in algemene formuleringen geschreven en bevat realistische, redelijke, uitdagende en haalbare doelstellingen. Jaarlijks kan, op onderdelen, dit beleidsplan worden bijgesteld. Hiervoor is de goedkeuring van de Algemene Ledenvergadering nodig.

Vanuit dit meerjarenbeleidsplan wordt jaarlijks een daarvan afgeleid activiteitenplan gemaakt. Het activiteitenplan is zo beschreven dat ze aan de volgende normen voldoet: relevant, in begrijpelijke taal, meetbaar en haalbaar. Jaarlijks wordt het activiteitenplan in de Algemene Ledenvergadering vastgesteld.

Na afloop van het jaar worden de vorderingen van het activiteitenplan opgenomen in het jaarverslag.

Opbouw van dit beleidsplan:

- **Hoofdstuk 1:** Beschrijving huidige situatie vereniging en de afdeling handel met haar externe invloeden. Ook is een analyse opgenomen met sterke en zwakke punten en kansen en bedreigingen.
- **Hoofdstuk 2:** Strategisch plan.
- **Hoofdstuk 3:** verdeeld in acht hoofdstukken de meer specifieke onderwerpen.

HOOFDSTUK 1 - Situatiebeschrijving en analyse

1.1 Vereniging

De Nederlandse Bijenhoudersvereniging (NBV) is opgericht in 2006. De vereniging telt momenteel ruim 6.600 leden, verdeeld over ongeveer 228 plaatselijke verenigingen. Deze plaatselijke verenigingen zijn ingedeeld in 23 regionale groepen.

De vereniging is gevestigd in het Bijenhuis te Wageningen.

De belangrijkste activiteiten van de vereniging zijn het geven van advies en informatie aan bijenhouders en belangstellenden voor de bijenteelt; belangenbehartiging voor de leden en vertegenwoordiging naar de overheid (landelijk, regionaal en plaatselijk) en naar andere bijenteeltorganisaties (landelijk, Europees en wereldwijd).

Doelstelling NBV zoals omschreven in de statuten:

- a. het bevorderen van de bijenteelt;
- b. het ontplooiën en ondersteunen van activiteiten met het oog op het behoud en de uitbreiding van het natuurlijk leefmilieu en meer bepaald van de flora ten behoeve van de pollen- en nectaretende insecten, in het bijzonder de honingbij;
- c. het behartigen van de belangen van haar leden;
- d. al hetgeen met het bovenstaande rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn;

De vereniging tracht dit doel onder meer te bereiken door:

- a. het verbreden van kennis over bijen en bijenteelt;
- b. het geven van voorlichting;
- c. het (doen) geven van onderwijs over bijenteelt;
- d. het organiseren van studiedagen en symposia;
- e. het uitgeven van een blad over bijenteelt;
- f. het bevorderen van wetenschappelijk en praktijkonderzoek;
- g. het bevorderen van maatregelen voor de verbetering van de gezondheid van bijen en voor de bestrijding van bijenziekten;
- h. het sluiten van verzekerings- en andere overeenkomsten ten behoeve van de leden;
- i. alle andere wettige middelen;

De vereniging kan zich met handelsactiviteiten bezighouden mits deze rechtstreeks of zijdelings verband houden met de bijenteelt en binnen de doelstelling van de vereniging vallen.

Het merendeel van de leden van de NBV zijn bijenhouders met een beperkt aantal bijenvolken. Zij beschouwen dit als hun hobby. Een aantal leden is actief op het gebied van de bijenteelt uit het oogpunt van beroep of neveninkomsten. De kracht van de vereniging is dat deze twee groepen elkaar positief beïnvloeden.

Voor de komende jaren willen wij een duidelijke eenheid in de vereniging aanbrengen. Binnen die eenheid kunnen verschillende groepen zich onderscheiden, elk met hun eigen specifieke kennis.

De hobby imker

De hobby imkers bepalen de hoeveelheid bijenvolken en de verspreiding over het gehele land. Zij zijn zeer belangrijk voor de verbetering van de bestuiving in de fruitteelt en dragen deels bij aan de bestuiving in de fruit- en groententeelt onder glas en in plastic tunnels en de bestuiving in de zaadteelt. Daarnaast dragen ze bij aan de ecologische waarde in de natuur en de monitoring in de natuurgebieden van de wilde bij en andere bestuivende insecten.

De beroepsmatige bijenhouderij

Hier gaat het naast de bestuiving van land- en tuinbouwgewassen om de productie van honing en was en in mindere mate om die van andere bijenproducten, zoals propolis, stuifmeel, koninginnengelei en bijengif.

De koninginnentelers

Zij houden zich bezig met de veredeling en rasverbetering van de bijen.

De rasgroepen

Hiertoe behoren bijenhouders die zich richten op één ras. Zij hebben de aandacht voor specifieke kenmerken en behoud van het ras.

De wetenschappers

Zij vormen een kleine maar zeer belangrijke groep imkers die zich op wetenschappelijk gebied bezighoudt met de honingbij en andere insecten.

De geïnteresseerden voor de bijen als insect

Deze groep zal de komende jaren groeien. Deze leden hebben interesse in de natuur en in het bijzonder de bij. Zij houden zelf geen bijen. De redenen van het niet houden van bijen kan zijn: allergie, geen drachtgebied in de buurt, geen plek om de bijen te plaatsen, te weinig tijd beschikbaar.

1.2 Afdeling Handel

Een apart onderdeel van de Vereniging is de afdeling Handel.

Omdat bij deze afdeling handel wordt gedreven, brengt dit ook risico's met zich mee. Het komende jaar wil het bestuur de leden een plan voorleggen om deze risico's voor de vereniging zo goed mogelijk te beperken. Er is een imkershop waar imkers hun noodzakelijke materialen kunnen verkrijgen en werkplaatsen voor de productie van imkermaterialen. Bij de afdeling Handel werken 6 personen. Behalve in de imkershop werken ook mensen in de timmerwerkplaats, de waswerkplaats en de ijzerwerkplaats. Handel is ook van belang voor de band van de imkers met het Bijenhuis. In het Bijenhuis komen veel bezoekers voor de imkershop, die van de gelegenheid gebruik maken om ook de expositie/drachtplantentuin te bezoeken en contact te hebben met de medewerkers van de Vereniging. De afdeling Handel is in staat om imkers een service te bieden voor de goede uitoefening van hun hobby. De bedrijfsleiding van de afdeling Handel oriënteert zich goed op de markt van imkersartikelen en bevordert daarmee de kwaliteit van het imkeren. Om de imker ook regionaal te bedienen zijn er landelijk op 24 verschillende plaatsen depots. Deze depots hebben een redelijke sortering van artikelen.

1.3 Externe invloeden

Naast de NBV zijn nog twee andere bijenhouderorganisaties actief. Deze organisaties hebben samen ongeveer 700 leden. De NBV wil met deze twee verenigingen op voorzittersniveau contact houden. Tot nu toe is er twee maal per jaar een gezamenlijke vergadering in de Bedrijfsraad.

Via de Bedrijfsraad vindt een regulier overleg plaats met het Ministerie van LNV (Landbouw Natuurbeheer en Voedselveiligheid). Het ministerie vermindert sinds jaren zijn subsidie aan de Nederlandse bijenhouderij en daarmee ook zijn invloed. Afgelopen jaren is schoorvoetend een begin gemaakt met contacten en overleg met de natuurorganisaties. Komende jaren zal dit meer uitgebreid gaan worden. Het overleg in de EU via de COPA / COGECA (Comité des Organisation Professionnelles Agricoles de l'Union Européenne / Comité Général de la Coopération Agricole de l'Union Européenne) wordt enkele malen per jaar bijgewoond. Agendapunten van dit overleg worden sterk gekleurd door de overwegend beroepsmatige imkerij gericht op honingproductie in de zuidelijke EU-landen.

1.4 Analyse

Sterke punten	Zwakke punten
<ul style="list-style-type: none"> - Met 6.600 leden de grootste bijenteelt vereniging - De NBV heeft een landelijke dekking met een fijnmazig bestuurlijk netwerk: plaatselijk, regionaal en landelijk - Een professioneel secretariaat - Een deskundig bestuur - Een winkel en werkplaats - Een expositie - Een internetsite - Commissies en werkgroepen op diverse aandachtsgebieden 	<ul style="list-style-type: none"> - Vergrijzend ledenbestand - Afstand bestuur van de NBV tot haar leden. - Financiële risico's afdeling Handel
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> - Door omvang en deskundigheid is de NBV richtinggevend voor de toekomst van de bijenhouderij in Nederland - Door de landelijke dekking kunnen activiteiten op plaatselijk niveau plaatsvinden - Kennis van de bijenteelt in geheel Nederland - Mogelijkheden van nauwe samenwerking met natuur- en milieuorganisaties - De positieve invloed van de bijenteelt op het milieubewustzijn van imkers - Intensivering overleg imkerorganisaties in buurlanden 	<ul style="list-style-type: none"> - Diverse herhaald terugkerende ziekten en plagen in de bijenvolken - De zich terugtrekkende overheid, waardoor bijvoorbeeld subsidiegelden wegvallen - Nauwe associatie met de in betekenis afnemende landbouwsector

HOOFDSTUK 2 – Strategisch plan

2.1 Missie

ALLEN BIJ-EEN

De NBV is de grootste bijenteeltvereniging en wil dat ook blijven. Zij wil alle bijenhouders in één vereniging hebben. De Nederlandse Bijenhoudersvereniging werkt actief aan haar toekomst. De vereniging schept optimale voorwaarden, zodat imkers hun hobby op professionele wijze kunnen beoefenen.

2.2 Doelstellingen voor de beleidsperiode 2006 tot 2011

- De NBV wil de collectieve belangenbehartiging en dienstverlening aan haar leden verbeteren met o.a. als oogmerk de afname van ledental tot stilstand te brengen en om te zetten in groei.
- De NBV is de enige imkerorganisatie met landelijke dekking en heeft daardoor kennis van de bijenteelt in geheel Nederland.
- De NBV heeft kennis van honingbijen en ook aandacht voor andere al dan niet solitair levende bijen.
- Het Bijenhuis richt zich op serviceverlening naar imkers, op bevorderen van de kwaliteit van het imkeren en op het bevorderen van de herkenbaarheid en het gezicht van de NBV
- Snelle en goede informatie is te verkrijgen doordat de NBV een goed netwerk van deskundigen op bijenteeltgebied heeft.

2.3 Doelgroepen

De NBV richt zich op alle bijenhouders in Nederland. Dat is zowel de hobbyimker als de beroepsmatige imker, imkers met een paar volken tot imkers met een groot tot zeer groot aantal volken. Maar de NBV richt zich ook op mensen die belangstelling hebben voor bijen maar om wat voor reden dan ook zelf geen bijen kunnen houden.

2.4 Strategie

De NBV streeft naar duidelijke profilering. Daartoe is er een eigen verenigingsblad. De eerste uitgave is in januari 2007. Tot die tijd maken we gebruik van het blad BIJEN. Het nieuwe blad is een vakblad dat haar leden informeert over ontwikkelingen in de imkerij. Daarnaast is het ook geschikt voor presentatie naar buiten en PR.

Tevens wil de NBV haar positie als bijenhoudersvereniging die circa 90% van de Nederlandse imkers verenigt benutten voor de belangenbehartiging van haar leden naar de overheden, de landelijke natuurorganisaties en in de internationale contacten met de zusterorganisaties verenigd in Apimonda.

HOOFDSTUK 3 - Specifieke onderwerpen

3.1 PR, ledenwerving en communicatie

Situatie

PR, ledenwerving en communicatie hebben de afgelopen tijd in toenemende mate aandacht gekregen van de in de nieuwe organisatie opgegangene bonden en de onder hen vallende afdelingen.

Teruglopende ledentallen dwongen (dwingen) hen daartoe. Gelukkig staat de NBV een aantal middelen ter beschikking om zich de komende tijd verder te profileren.

De jaarlijkse algemene ledenvergadering is daarvoor een eerste middel. Gelukkig mogen de ledenvergaderingen zich in een goede deelname verheugen.

De gedecentraliseerde verenigingsstructuur blijft een belangrijk middel in de communicatie tussen het hoofdbestuur en de leden. Tweemaal per jaar vindt er afstemming plaats tussen de groepsbesturen en het hoofdbestuur. Elk hoofdbestuurslid heeft een of meer groepen onder zijn hoede, waarmee het rechtstreeks contacten onderhoudt. Dit betekent, dat dit hoofdbestuurslid alle vergaderingen bijwoont van deze groepsbesturen. Op tal van beleidsterreinen laat het hoofdbestuur zich adviseren door commissies, waarin deskundige en geïnteresseerde leden zitting hebben.

Naast de algemene ledenvergadering, het overleg met de groepen staan het hoofdbestuur schriftelijke en digitale middelen ter beschikking om te communiceren met de leden en andere in de imkerij geïnteresseerde.

De NBV heeft per 1 januari 2007 een eigen verenigingsblad dat in de plaats komt van het blad BIJEN dat tot dan toe samen met de ABTB werd uitgegeven.

Verder beschikt de NBV over tal van PR- en voorlichtingsfolders. Ook steeds meer afdelingen en groepen beschikken over eigen verenigingsbladen en websites.

De NBV is eigenaar van vier websites: www.nbv.eu, www.bijenhuis.nl, www.bijenhouden.nl en www.bijen.info.

Commissie communicatie

De commissie communicatie (voorheen commissie PR) vervult binnen de NBV een centrale rol bij de verdere verdieping van het beleid op de terreinen van pr, ledenwerving en communicatie. De commissie bestaat uit twee leden van het hoofdbestuur, aangevuld met een imker/journalist en twee imkers/pr-functionarissen. De commissie heeft een adviserende rol bij de beoordeling van de aanvragen in het kader van het Vunderinkfonds. Ze heeft zich reeds gebogen over de PR- en voorlichtingsfolders en samen met de redactie van Bijen werkt ze aan een nieuw, professioneler en beter vormgegeven nieuw verenigingsblad.

Naast de NBV bestaan andere organisaties, die zich met natuur en in het bijzonder insecten bezighouden. De samenwerking met andere Nederlandse natuurorganisaties en buitenlandse imkerorganisaties, met name in onze buurlanden begint op gang te komen. Samenwerken vindt vooral daar plaats, waar we elkaar kunnen aanvullen en versterken.

Verwachtingen

De grote vraag wordt de komende tijd of de communicatiemiddelen toereikend zijn. Het blad Bijen profileert zich nog teveel als vakblad en te weinig als middel om nieuwe leden te werven en vooral jongeren en 50-plussers te interesseren voor de imkerij. Ook het Verenigingsnieuws is onvoldoende herkenbaar in het blad. Kortom, het nieuwe verenigingsblad moet qua vormgeving en inhoud aantrekkelijk zijn voor leden oud, jong, ervaren en beginnend imker. Onze digitale middelen moeten goed vormgegeven en onderhouden blijven.

Aanpak

Het hoofdbestuur blijft pr en communicatie een hoge prioriteit geven. Dat blijft noodzakelijk om de afnemende ledentallen terug te dringen. De communicatiemiddelen zullen up to date moeten blijven. In het maandblad komen verschillende aspecten van het verenigingsleven aan bod:

- het maandblad steunt de imker in zijn/haar interesse in het leven van bijen en vooral de honingbij door het geven van goede informatie,
- het maandblad helpt de imker in de uitoefening van zijn vak door bedrijfsmatige informatie te geven over bedrijfsmethoden, hulpmiddelen, productinformatie,
- het maandblad geeft ruimte aan verenigingen verslag te doen van hun activiteiten. Het verenigingsnieuws kan in het nieuwe blad herkenbaarder worden door een eigen steunkleur,
- het maandblad helpt plaatselijke verenigingen bij hun pr-activiteiten door ook algemener artikelen op te nemen, die gericht zijn op het wekken van belangstelling voor de bijenhouderij. Het

verenigingsblad is zo niet alleen vakblad, maar helpt ook om nieuwe leden en vooral jongeren en de steeds meer vrije tijd krijgende 50-plussers te interesseren in de imkerij. Het nieuwe verenigingsblad komt volledig in kleur uit en op A4- formaat. Er zal aandacht zijn voor een betere kwaliteit van lay-out, opmaak en foto's. Uit de leden is een enthousiaste fotowerkgroep gevormd.

Relatie commissie Communicatie met de redacties

De commissie Communicatie heeft drie aandachtsvelden: communicatie via het verenigingsblad, communicatie via de website www.bijenhouden.nl en algemene pr-activiteiten en interne communicatie. De commissie Communicatie en de redacties van het maandblad en van www.bijenhouden.nl zullen daarbij met elkaar samenwerken. Om deze samenwerking gestalte te geven zal de commissie Communicatie als klankbord/redactieraad voor beide redacties functioneren. Tevens zullen de hoofdredacteuren van het nieuwe verenigingsblad en imkerforum / www.bijenhouden.nl een plaats krijgen in de commissie Communicatie om zo tot een betere afstemming te komen van de communicatiemiddelen.

Snelle, digitale berichtgeving over actuele zaken kan via de websites plaatsvinden. Bezien moet worden in hoeverre websites beter kunnen worden geïntegreerd. Natuurlijk zal voorlopig informatie op papier via het maandblad ook nodig blijven voor actuele zaken. Immers nog niet iedereen beschikt over de mogelijkheid gebruik te maken van internet.

Contact met leden

De commissie Communicatie wil bij de verdere verdieping van het beleid vooral de leden, groepen en subverenigingen betrekken. Ze wil niet zelf het wiel uitvinden, maar vooral ook goede initiatieven in het land uitdragen en stimuleren. De regionale groepen blijven een belangrijke schakel tussen het hoofdbestuur en de leden. Ook studiedagen kunnen helpen bij verdere verdieping van het pr-en communicatiebeleid.

De commissie zal ook een adviserende rol hebben bij de nieuwe vormgeving en huisstijl van de vereniging en de uitwerking daarvan in vormgeving van het verenigingsblad, briefpapier, folders, e.d.

Samenwerking met andere natuurorganisaties en buitenlandse imkerorganisaties, met name in onze buurlanden zal verder worden geïntensiveerd. Ook blijft de commissie Communicatie aandacht voor de imkerij in de media en in het bijzonder in tijdschriften als Landleven en Groei en Bloei stimuleren. Ook met goede verhalen in die bladen kan er aandacht gegeven worden aan de bijenhouderij en kunnen nieuwe leden worden geworven.

3.2 Onderwijs

Situatie

Onderwijs is de belangrijkste activiteit binnen de vereniging om mensen te leren imkeren en om de kwaliteit van het imkeren op peil te houden en te verhogen. Daarnaast is gebleken dat met name de beginners cursussen een goed wervingskanaal voor nieuwe imkers is.

Adequaat vervolg onderwijs zorgt ervoor dat er een groep imkers ontstaat die te beschouwen is als het theoretische kader van de vereniging. Uit deze groep komen veelal de imkers die lezingen geven en publiceren in het vakblad en andere bladen. Zij verzorgen een goede PR op regionaal en plaatselijk niveau.

Momenteel onderscheiden de NBV de volgende cursussen:

- De Oriëntatie-, Beginners- en Gevorderdencursussen.
- De specialistencursussen:
  - a. Koninginnenteelt
  - b. Kunstmatige inseminatie (KI) bij bijenkoninginnen
  - c. Bestuivingsimker
  - d. Drachtplanten
  - e. Korfvlechten
  - f. Korfimkeren
  - g. Bijengezondheid
  - h. Honingkunde / honingkeurmeester
  - i. Bijenproducten algemeen
  - j. Hommels, Wespen, Solitaire bijen
- De Lerarenopleidingen A en B met bijbehorende nascholing.

Verwachtingen

Aan het einde van deze beleidsperiode is er een regeling ontworpen waarin de inhoud van de onderscheiden cursussen, de te behandelen onderwerpen en de eindtermen zijn vastgelegd. Daarnaast is er een begin gemaakt met het vastleggen van de minimum vereisten waar leraren bijenteelt aan moeten voldoen (kwalificatienormen). Deze regeling dient er mede voor zorg te dragen dat er alleen maar sprake is van gecertificeerde bijenteeltleraren.

Dit betekent dat:

- Er een overzichtelijk systeem is ontstaan van de cursussen van de NBV.
- De inhoud van alle cursussen is beschreven en op elkaar afgestemd.
- Van elke cursus de randvoorwaarden zijn beschreven (onderwijsmiddelen, deskundigheid leraren, kwaliteitszorgsysteem, examen en diploma)
  - Voor elke cursus de eindtermen zijn vastgesteld
  - Voor elke cursus een diploma is ontwikkeld dat uitgereikt wordt onder verantwoordelijkheid en uit naam van de NBV.
  - Voor elke cursus is een systeem van kwaliteitszorg is ontwikkeld.
  - Er is een systeem van nascholing voor de leraren is ontwikkeld.

De NBV streeft er naar minstens één keer per jaar een nascholing voor de bijenteeltleraren aan te bieden om de kwaliteit van de gecertificeerde leraren op peil te houden.

Naast het werken aan de kwaliteit van de cursus en de leraar, ziet de NBV ook als haar taak om in deze beleidsperiode te zoeken naar medefinanciering van de cursussen door overheid en/of particuliere instanties. Tegelijkertijd dient de opzet van de cursus zodanig te zijn dat deze door zelffinanciering ook ten uitvoer gebracht kan worden.

Aanpak

De Commissie Onderwijs is belast met het uitvoeren van de jaarlijkse activiteiten uit het activiteitenplan voor wat betreft de paragraaf Onderwijs.

De Commissie Onderwijs heeft als leidraad bij haar werk het hierboven geformuleerde beleid.

De Commissie Onderwijs rapporteert periodiek aan het Hoofdbestuur van de NBV. In de begroting van de NBV wordt elk jaar een post opgevoerd voor onkosten (vergader- en administratieve kosten) van de Commissie Onderwijs.

3.3 Koninginnenteelt

Situatie

De kwaliteit en het gedrag van een bijenvolk is afhankelijk van de eigenschappen van de koningin. Koninginnenteelt is daarom van wezenlijk belang voor de kwaliteit van de bijenvolken van zowel hobbymatige als commerciële imkers. Koninginnenteelt omvat de aspecten selectie, teelt, vermeerdering en de teelttechniek zelf met inbegrip van de kunstmatige inseminatie. Bij koninginnenteelt richt de imker zich dus op een doel (selectie) en bedient hij zich daarbij van bepaalde methoden (teelttechniek).

Activiteiten in de koninginnenteelt variëren van het bewust invloed uitoefenen door de imker op de kwaliteit van de moeren op zijn eigen bijenstand tot het verkrijgen van bijen met bijvoorbeeld een hogere varroa-tolerantie door internationaal samenwerkende specialisten. Hiertussen ligt het werk van de Nederlandse koninginnenteelers. Deze houden zich in het bijzonder bezig met vermeerdering en in mindere mate met selectie omdat het teeltmateriaal veelal uit het buitenland wordt betrokken. De door vermeerdering verkregen moeren worden aan de imkers ter beschikking gesteld.

De NBV wil verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van het imkeren. Dat betekent onder meer het omschrijven van de eigenschappen die bijenvolken in ons dichtbevolkte land zouden moeten bezitten. Het formuleren van de gewenste doelen en de organisatie van de manier waarop die kunnen worden verwezenlijkt, is de opgave van de koninginnenteeltcommissie.

Verwachtingen

De eigenschappen van de huidige in Nederland aanwezige bijenrassen ten aanzien van zachtaardigheid, haalgedrag en verminderde zwermneigingen stemmen niet altijd tot tevredenheid. Daar waar door verwaarlozing of onoordeelkundig dan wel ongeïnteresseerd handelen kruisingen ontstaan, heeft dit dikwijls ongewenste agressiviteit en steeklust van de betreffende volken tot gevolg.

De zorg op het gebied van koninginnenteelt gaat daarom vooral uit naar het beschikbaar stellen van goed, productief en zachtvaardig materiaal. Op het niveau van de gewone imker moet basiskennis worden verspreid op het gebied van eigenschappen bij kruisings- en rassenteelt, zodat hij straks de teeltkwaliteiten van moeren realistisch kan beoordelen, deze juist kan behandelen, enz. In internationaal verband, in samenwerking met wetenschappelijke instituten, zal een bijdrage worden geleverd aan het verkrijgen van rassen/koninginnen met betere eigenschappen zoals een verhoogd poetsgedrag en bijvoorbeeld ook een verhoogde tolerantie ten opzichte van *Varroa destructor*.

Een directe zorg baart de mogelijke insleep van ziekten en plagen door import van "vreemd" teeltmateriaal. Deze zorg wordt gedeeld door de Europese Unie. Coördinatie van deze activiteiten is gewenst. Import van sperma zou een oplossing kunnen zijn. De NBV wil dit onder de aandacht van (internationale-)organisaties brengen.

Om ook in de toekomst over voldoende kennis en menskracht bij de koninginnenteelt te kunnen beschikken zal actief aan informatievoorziening en scholing worden gedaan.

Aanpak

Omdat er verschillende rassen bij het imkeren en dus bij de koninginnenteelt betrokken zijn, moet er in ieder geval overleg plaatsvinden tussen de verschillende belangengroepen. Het natelen van geselecteerde moeren is in het algemeen geregeld door koninginnentelers en binnen teeltgroepen. Coördinatie en samenwerking tussen de verschillende belangengroepen is gewenst.

De nateelt beschikbaar stellen aan de imkers kan door plaatselijke en regionale centra worden geregeld. De "Doppenmethode" is een goed middel voor de verspreiding en verankering van goed materiaal. Met die doppenmethode is al een begin gemaakt. Supervisie en organisatie van één en ander in de teeltfase is nodig.

Selectie op tolerantie/resistentie tegen ziekten/plagen moet zowel onderdeel zijn van de Nederlandse koninginnenteelt als onderwerp van internationaal onderzoek. Wat dat laatste betreft blijft overleg gewenst met PPO-bijen en andere onderzoekinstellingen.

Coördinatie van de benodigde teeltactiviteiten is nodig om te voorkomen dat wildgroei, gevaarlijke importen, teeltconcurrentie en dergelijke ontstaan, met als gevolg een nadelige beïnvloeding van het "product".

Algemene informatie, voorlichting en studiebijeenkomsten zijn nodig om kennis over koninginnenteelt te vergroten en te verspreiden.

Om het de imker mogelijk te maken dat te doen wat nodig is om de kwaliteit van zijn bijenvolken te beïnvloeden, moet(en) in samenwerking tussen de commissies onderwijs en koninginnenteelt ook de vereiste cursus(sen) worden opgezet.

3.4 Drachtverbetering.

Situatie nu

Grote drachtgebieden met koolzaad, distel of heide zijn schaars of verdwenen. Het plaatsen van bijenvolken in natuurgebieden is aan regels gebonden, beperkt of zelfs niet meer toegestaan ter bescherming van de wilde bij. In diverse landschappen en gedurende bepaalde jaargetijden is gebrek aan dracht. In sommige regio's worden sloot-, bos- en akkerranden met succes (gesubsidieerd) ingezaaid met mengsels die interessant zijn voor allerlei insecten en dieren en ook voor bijen. De stedelijke gebieden bieden met de tuinen en groenvoorzieningen in bepaalde gebieden meer drachtmogelijkheden dan het platteland.

Verwachting

Het aantal bijenvolken en imkers neemt af. Verstedelijking, toename infrastructuur, verarming en verkleining van 'natuurlijke' gebieden maken het bijhouden op het platteland moeilijker. In de stedelijke gebieden wordt het 'groen' teruggedrongen door nieuwbouw. Bij het beheer van natuurgebieden wordt het belang van insecten en van de honingbij als bestuiver van de wilde flora onderkend en ingepast bij de inrichting van nieuwe gebieden

Aanpak

Bij natuurorganisaties, Staatsbosbeheer, provinciale landschappen en andere natuurbeheerders streven naar overlegsituaties waarbij imkers betrokken worden die ook op de hoogte zijn van het leven van de wilde bij en andere insecten.

Cursussen organiseren en subsidie aanvragen voor het opleiden van imkers die zich specialist kunnen noemen op het hele bijengebied.

Voor akkerland dat braak komt te liggen en de akker-, bos- en slootranden subsidiemogelijkheden zoeken voor het inzaaien met o.m. drachtplanten.

Meeliften met de toenemende aandacht voor en investeringen in tuinen, tuinieren en ambachtelijke producten.

Gemeentes blijven informeren over fraaie bijen/vlinder-planten in de groenvoorzieningen.

Waar in gemeentes laanbomen zoals lindebomen en esdoorns gekapt dreigen te worden vanwege luizenoverlast, de verantwoordelijke beheerders op tijd van informatie voorzien om overlast te beperken en kap te voorkomen. Daar waar kappen noodzakelijk is adviseren over herbeplanting.

3.5 Bijenproducten

Situatie

Volgens de Warenwet is de producent verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn producten zoals honing, stuifmeel, propolis en mede. De imker moet zelf een kwaliteitssysteem opzetten dat garantie biedt aan de koper voor hygiënisch verwerkte bijenproducten, die voldoen aan de eisen van het Honingbesluit en voorzien zijn van de juiste etikettering. In principe geldt het Hazard Analysis and Critical Control Points-systeem (HACCP) ook voor imkers die aan huis of op markten honing verkopen. Op 20 december 2001 is een geheel herziene Europese richtlijn voor honing voor de hele EU gepubliceerd die vanaf 1 augustus 2003 voor alle op de markt gebrachte honing geldt. In de praktijk betekent dit dat alleen honing met 20% of minder water verkocht mag worden (met uitzondering van heide honing daarvoor geldt 22%). Voor de etikettering zijn bepaalde aanduidingen verplicht, inhoud in grammen, naam en adres producent, tenminste houdbaar tot (max. 2 jaar), een code van de partij. Hierover is voldoende gepubliceerd in BIJEN.

Voor honingkeuringen is een reglement door de commissies honing van de Bedrijfsraad opgesteld dat voor alle keuringen geldt van alle aangesloten imkerorganisaties.

Verwachtingen

Blijvend aandacht is nodig voor het informeren van imkers voor het zorgvuldig behandelen en hygiënisch bewerken van bijenproducten, vooral honing. De vraag naar producten van regionale of nationale aard neemt toe en dus ook naar onze bijenproducten. De strenge eisen die de warenwet aan onze bijenproducten stelt worden in toenemende mate getest. Imkers moeten goed op de hoogte zijn en/of gebracht worden van een zorgvuldige en controleerbare productiemethode.

Aanpak

Reglementen van de overige bijenproducten publiceren en doen gelden voor alle bij de Nederlandse Imkerorganisatie aangesloten imkers.

Eens in de drie jaar een nationale honingkeuring houden, gekoppeld aan een manifestatie, liefst in of bij het Bijenhuis.

Elk jaar een bijscholingsdag voor honingkeurmeesters organiseren. Deelnemers hieraan krijgen hiervan een aantekening op de keurmeesterslijst die bij het secretariaat van de NBV is op te vragen door de organisatoren van een lokale of regionale keuring. In het verenigingsblad zal regelmatig over deze materie worden gepubliceerd.

3.6 Bijengezondheid

Situatie

Bijengezondheid omvat het geheel van zaken die te maken hebben met de vitaliteit van bijen. Dat betreft het voorkomen c.q. bestrijden van plagen en ziektes en het nemen van maatregelen ter voorkoming van spuitschade en voedselgebrek. Een goede bijengezondheid is voorwaarde voor het adequaat kunnen houden van bijen, maar ook voor een goede bestuiving. Daarmee is zowel het plezier van de hobbyimker als het rendement voor de beroepsimker gediend.

Het ligt voor de hand dat in de beleidsperiode 2006-2011 het thema Varroa destructor en in mindere mate Amerikaans Vuilbroed, ons zal blijven bezig houden. Steeds meer blijkt Varroa destructor een belangrijke factor te zijn in de verspreiding van virussen en daardoor een negatieve invloed te hebben op de levensduur van bijen. Ziektes als Nosema en Europees Vuilbroed lijken ook meer aandacht te vragen. Voor zover wij nu weten is de Kleine Bijenkastkever op dit moment nog niet in ons land gesignaleerd. Alert blijven is hier het devies.

Kortom reden genoeg om in het kader van dit Beleidsplan activiteiten te ontwikkelen ter ondersteuning en begeleiding van onze leden bij het omgaan met hun bijen. Daartoe bestaat een Commissie Bijengezondheid, die richting kan geven aan een groep van landelijke Bijengezondheidscoördinatoren (BGC's).

Verwachtingen

De bestrijding van Varroa destructor lijkt voorlopig nog de sleutel te zijn voor het vitaal houden van onze bijen. Met deze bestrijding zullen virussen en andere ermee gepaard gaande ziektes minder kansen krijgen. Het ziet ernaar uit dat imkers steeds meer overgaan tot een duurzame bestrijdingsmethode. De met name door PPO-Bijen geadviseerde middelen zijn daarbij eerste keus. In onderzoeken, zowel in ons land als daarbuiten, wordt gezocht naar nieuwe, biologische wegen. Via enquêtes wordt getracht de mate van wintersterfte in kaart te brengen en verbanden te vinden met omstandigheden. Analyses van monsters bijen, broed, stuifmeel en nectar maken het mogelijk oorzaken te vinden voor de vermindering van de vitaliteit, de levensduur en de sterfte van bijen. Nu de overheid zich terugtrekt uit de bestrijding van Amerikaans Vuilbroed, en ook de financiering ervan in 2007 zal hebben afgebouwd, is de imkerij zelf verantwoordelijk geworden voor de aanpak van AVB. De instructie van BGC's hiertoe is reeds door PPO-Bijen ter hand genomen. In de verwachting dat zich gemiddeld drie uitbraken per jaar voordoen, ligt de inzet van een aantal BGC's per jaar voor de hand. De met PPO-Bijen ontwikkelde procedure zal zeker nog met wat aanloopproblemen gepaard gaan, maar er is goede hoop dat de wijziging in het beleid bij de aanpak van AVB effectief zal blijken te zijn. Onderzoek op het gebied van bijenziektes blijft nodig. Regelmatig overleg, zowel met de overheid als met PPO-Bijen, is noodzakelijk om afspraken te maken over uit te voeren onderzoek en de financiering daarvan.

Aanpak

Bij de aanpak van Varroa destructor wil het HB haar leden adviseren de bestrijding uit te voeren volgens door PPO-Bijen gepubliceerde richtlijnen. Deze betreffen een duurzame methode van bestrijden, waarbij rekening wordt gehouden met de kwaliteit van de honing. Aandacht zal worden gevraagd voor hygiënische maatregelen bij de omgang met bijen, omdat daarmee ook winst kan worden behaald bij het voorkomen van ziektes.

Bij de financiering van onderzoek zal gestreefd worden naar een continuering van de door de EU verstrekte subsidie voor varroa-onderzoek. Ook bij het uit de ledencontributie gevormde fonds voor onderzoek zal een deel hiervoor bestemd blijven. Voorlopig wordt daarbij gedacht aan het zoeken naar oorzaken voor wintersterfte via monitoring (enquêtes en analyses van monsters bijen e.d.). Ook de financiering van onderzoek naar Varroa-tolerante bijenvolken zal worden voortgezet. Jaarlijks wordt door de Commissie Onderzoek een voorstel gedaan voor financiering van onderzoek.

De nieuwe procedure bij de bestrijding van AVB zal nauwlettend worden gevolgd. Getracht zal worden om het netwerk van BGC's landelijk dekkend te maken. Het AVB-fonds zal worden aangesproken om de onkosten van BGC's te vergoeden en getroffen imkers ten dele in hun schade tegemoet te komen. De negatieve effecten op met name bijen door de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen in de land- en tuinbouw blijven een punt van zorg. Het HB zal via de Spuitschadecommissie de overheid hierop blijven aanspreken, zodat maatregelen worden genomen bij het gebruik van verboden, c.q. niet volgens voorschrift toegepaste middelen.

Ter voorlichting van imkers zullen bijeenkomsten worden georganiseerd, waarbij recente informatie door deskundige sprekers zal worden verstrekt.

Een cursus Bijengezondheid, waarmee gespecialiseerde leraren bijenteelt, c.q. voorlichters over Bijengezondheid worden opgeleid, is in samenwerking met de Commissie Onderwijs in voorbereiding.

Naast het regelmatig overleg met medewerkers van PPO-Bijen zullen de contacten met onderzoekers van buitenlandse onderzoeksinstituten worden voortgezet.

3.7 Onderzoek

Situatie

Onderzoek naar gedrag van bijen, de habitat waarin zij leven, en naar ziektes en plagen die de bij bedreigen zijn slechts enkele voorbeelden van onderzoeksprojecten, die een belangrijke bijdrage aan de bevordering van de bijenteelt leveren.

Het merendeel van onderzoek op dit gebied in ons land wordt verricht door de aan de Landbouwwuniversiteit Wageningen verbonden groep onderzoekers, PPO Bijen.

Daarnaast wordt door particulier initiatief nog een enkel project uitgevoerd.

Sinds 1 januari 2006 is de afspraak met de overheid beëindigd, waarbij de imkerbonden zich verplicht hadden de totale bijdrage voor onderzoek (4,54 euro per lid) af te dragen voor het onderzoek van PPO Bijen

Om de bestemming van onderzoeksgelden vanaf die datum te bepalen werd eind 2004 de Commissie Onderzoek als adviesorgaan van het Hoofdbestuur ingesteld. Deze commissie wordt betrokken bij voorstellen tot het doen van onderzoek en voorlichting, alsmede bij het nagaan of een onderzoeksproject aan de eisen voldoet. Ook zal de commissie controle op de verstrekte financiële middelen uitoefenen.

Verwachtingen

Gezien de grote rol van PPO Bijen in het veld van onderzoek ten bate van onze bijen, zal het merendeel van het te besteden geld naar deze instelling gaan. Enerzijds zal door de imkers de vraag worden voorgelegd om bepaalde onderzoeksprojecten uit te voeren en/of voorlichting te geven, en anderzijds zal de onderzoekinstelling om financiering van door haar voorgestelde onderzoeksprojecten vragen.

De Commissie Onderzoek zal afwegen welke onderzoeken en voorlichting voor financiering in aanmerking komen, en welke bedragen daarvoor beschikbaar zijn.

Ook andere onderzoekers kunnen een aanvraag voor financiering indienen. Bovendien is het mogelijk dat voor ons belangrijk onderzoek, uitgevoerd in het buitenland, medegefinancierd wordt.

Aangezien onderzoeksprojecten dikwijls diverse jaren lopen ligt het voor de hand dat ook de financiering daarvan voor meerdere jaren wordt vastgelegd. Hierdoor is dan al voor een aantal jaren een deel van het te besteden budget geblokkeerd.

Aanpak

Jaarlijks wordt door de Commissie Onderzoek een voorstel aan het HB gedaan tot financiering van onderzoek en voorlichting. Dit voorstel wordt tijdens de Algemene Ledenvergadering ter goedkeuring voorgelegd. Het voorstel voor het jaar 2006 is via deze weg inmiddels in uitvoering. Voor de komende jaren zal steeds een verzoek tot indiening van ideeën voor onderzoek in het verenigingsblad worden geplaatst.

De commissie zal zich tijdens haar jaarlijkse vergadering over de ingediende en aangevraagde projecten buigen om tot een advies aan het HB te komen.

3.8 Commerciële imkerij-activiteiten

Situatie

Bedrijfsmatige activiteiten in de imkerij zijn van economische betekenis voor ons land. Met name betreft dat de verhuur van volken voor de bestuiving van land- en tuinbouwgewassen en (in veel mindere mate) de productie en afzet van honing. Volgens schattingen in België heeft de honingbij een belangrijk aandeel in de productie van 13 voedingsgewassen, waarvan in de afgelopen jaren de economische waarde in totaal ruim 645 miljoen dollar (€ 520 miljoen) per jaar bedroeg (Maandblad Vlaamse Imkerbond 89(1):7-11;2003). De bestuiving van die gewassen wordt voor ongeveer 75% gedekt door de honingbij. Bij ons in Nederland zal dat niet veel anders zijn. De honingproductie in ons land dekt zo'n 15% van de nationale behoefte en wordt veelal via huisverkoop afgezet. Het winnen en verwerken van andere bijenproducten (propolis, stuifmeel, was) en het telen van koninginnen is economisch gezien slechts een marginale bezigheid.

Opmerkelijk is dat veel meer imkers zich bezig houden met de productie en afzet van honing dan met de verhuur van volken voor de bestuiving. In Nederland houdt slechts een klein aantal imkers meer dan 150 volken (de norm van de EU voor een beroepsimker). Overigens neemt de laatste jaren het aandeel imkers dat honing wint af, ten faveure van imkers die alleen maar bijen willen houden uit belangstelling voor de natuur.

Verwachtingen

De EU wenst alleen de productie en afzet van honing te bevorderen via subsidies voor een nationaal honingprogramma. Dit omdat de EU slechts voor 50% in haar honingbehoefte voorziet. Wel dient de nationale overheid eenzelfde hoeveelheid geld ter beschikking te stellen. In Nederland is dat het geval en wordt de maximale EU-subsidie binnen gehaald. Het totale bedrag wordt besteed aan onderzoek naar bestrijding van Varroa. Doel daarvan is om te kunnen beschikken over gezonde volken. Dergelijke volken zijn ook in te zetten voor bestuiving en dat doel streeft de nationale overheid na.

In Nederland kan de productie van honing nauwelijks meer stijgen, omdat voldoende dracht daartoe ontbreekt. Wel zou een betere benutting van de huidige dracht nog een lichte stijging kunnen geven. Dit vergt kennis van de drachtlocaties en wat meer reizen met de volken.

Naast de landelijke imkerorganisaties bestaat er de stichting Stimulering Bedrijfsmatig Imkeren (SBI). Deze stichting ziet als haar kerntaak bevordering van de bestuivingsactiviteiten van bedrijfsmatige imkers.

In de land- en tuinbouw wordt onder druk van de retailers (afnemers) en de overheid gestreefd naar certificering van bedrijven via voorgeschreven productiehandelingen. Tot nu toe is nergens voorgeschreven dat bij bestuiving door honingbijen certificering verplicht is, maar wat niet is kan komen. In dat geval zou de betreffende imkerij mogelijk onderworpen kunnen worden aan certificering. Eén van de onderdelen van die certificering zal dan zijn, dat de bestuivingsimker kennis van zaken dient te hebben. Scholing via een gecertificeerde bestuivingscursus zal dan worden voorgeschreven.

Aanpak

De productie van honing zou door drachtbevordering verbeterd kunnen worden. Die aanpak verdient de voorkeur boven reizen naar drachtgebieden elders. Drachtverbetering vergt vooral beïnvloeding van derden zoals agrariërs en beheerders van (natuur)terreinen. Ten aanzien van natuurterreinen speelt daarbij nog de (al dan niet vermeende) concurrentie om voedsel met de entomofauna.

Lokaal/regionaal kan naar behoefte worden ingespeeld op de mogelijkheid tot een betere benutting van de bestaande dracht door het in kaart brengen van drachten, gecombineerd met het reizen met de productievolk.

De afzet van de honing lijkt geen probleem en behoeft dus geen aandacht te krijgen. Dat laatste geldt ook voor de productie van andere bijenproducten.

Ten aanzien van de bestuiving zal de aandacht vooral uitgaan naar het voldoende beschikbaar hebben van folders over het gebruik van bijen voor bestuiving van gewassen in land- en tuinbouw. Dat bevordert een betere doorstroming van informatie en daardoor kan de imker zich beter profileren bij de betreffende telers. Een folder over bestuiving van zaadteeltgewassen dient nog te worden gemaakt.

Die reeds bestaande folders sluiten qua informatie aan op het handboek "Bestuiving Land- en Tuinbouwgewassen door honingbijen" en richten zich specifiek op vragen over bestuiving van een gewas of groep gewassen. Handboek en folders samen vormen een goede inhoudelijke basis voor een bestuivingscursus onder auspiciën van de NBV Commissie Bijenteeltonderwijs. Via deze cursus kan men een certificaat "Bestuivingsimker" verkrijgen. Overleg over cursusinhoud met PPO-Bijen en SBI verdient aanbeveling.

De richtprijs voor de verhuur van bestuivingsvolken was jaarlijks onderwerp van gesprek tussen imkerorganisaties. Tijdig overleg met SBI om jaarlijks tot eenzelfde richtprijs te komen zal worden nagestreefd.

Om de kennis van de bestuivingsimkers te updaten, zal er naar gestreefd worden om naar behoefte een "Bestuivingsdag" te organiseren naar analogie van de jaarlijkse "Koninginneteeltdag". Streven is dit eens in de 2 jaren toe doen.

SLOTWOORD

Op basis van dit meerjarenbeleidsplan zal jaarlijks een activiteitenplan worden ontwikkeld. Dit activiteitenplan zal aan de Algemene ledenvergadering ter goedkeuring worden voorgelegd. Plaatselijke verenigingen en regionale groepen wordt gevraagd hun eigen beleid en plannen te baseren op de in deze nota geformuleerde uitgangspunten. Zo kan een landelijk dekkend beleid ontstaan dat de titel **Allen Bij-één** daadwerkelijk tot uiting brengt.